

T.C.
ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANA BİLİM DALI

“CEZA MUHALEMESİ EVRELERİ”

CEZA KOVUŞTURMASINDA DELİLLERİN
ORTAYA KONULMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖĞRETİM ÜYESİ
Dr.Öğr.Üyesi Ali Uğur ERİŞ

HAZIRLAYAN
Rabia ERCAN* (202098212)

ANKARA, ARALIK 2021

*Ankara Barosuna bağı serbest avukatlık yapmaktadır. Makale kapsamında bazı verilen örnekler, mesleği icra ederken uygulamada karşılaşılan durumlardır.

İÇİNDEKİLER

İçindekiler.....	1
Kısaltmalar Cetveli.....	3
Giriş.....	4

BİRİNCİ BÖLÜM

CEZA MUHAKEMESİNE GÖRE DELİLLER, SORUŞTURMA ve KOVUŞTURMA EVRELERİ

1. Delil Kavramı.....	5
2. Delil Serbestisi ve Vicdani Delil Sistemi.....	5
3. Delillerin Özellikleri.....	6
4. Soruşturma Evresi ve Delillerin Değerlendirilmesi.....	6
5. Kovuşturma Evresi ve Delillerin Değerlendirilmesi.....	7

İKİNCİ BÖLÜM

KOVUŞTURMA AŞAMASINDA DELİLLERİN ORTAYA KONULMASI, DEĞERLENDİRİLMESİ ve HUKUKA AYKIRI DELİLLER

1. Delillerin Ortaya Konulması.....	8
2. Delillerin Ortaya Konulmasının Reddi.....	9
3. Deliller ve Değerlendirilmesi.....	9
3.1 Beyan Delilleri.....	10
3.1.1 Şüpheli veya Sanık Beyanı.....	10
3.1.2 Mağdur veya Suçtan Zarar Gören.....	11
3.1.3 Tanık beyanı.....	11
3.2 Belge Delilleri.....	11
3.2.1 Duruşmada Okunmayacak Belgeler.....	12
3.2.2 Duruşmada Okunmasıyla Yetinilecek Belgeler.....	13
3.3 Belirti Delilleri.....	14
3.4 Bilirkişi Dinlenmesi.....	15

4. Delilleri Takdir Yetkisi.....	16
5. Hukuka Aykırı Deliller ve Değerlendirilmesi.....	16
5.1 Hukuka Aykırı Delillerin Uzak Etkisi.....	17
5.2 Hukuka Aykırı Delillerin Dosyadan ıkartılması Sorunu.....	17
SONUÇ.....	19
KAYNAKÇA.....	20

KISALTMALAR CETVELİ

Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
CMK	: 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu
m.	: Madde
RG	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
S./Sa.	: Sayı
TCK	: 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
vd.	: Ve devamı
YCGK	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu

GİRİŞ

Ceza muhakemesinde asıl amaç en hakikatli şekilde maddi gerçeğe ulaşabilmektir. Bunun için, bir suçun işlendiği hususu ortaya çıkar çıkmaz, söz konusu suçun soruşturma aşamasında etkin bir soruşturma yapmak, bu yapılırken ise delillerin doğru şekilde toplanabilmesi son derece önemlidir. Zira, bazı deliller kaybolabilir, etkisi geçebilir.

Soruşturma aşamasında olduğu gibi kovuşturma aşamasında da birtakım delillerin ortaya konulması ve değerlendirilmesi gereklidir. Zira, maddi gerçeğe ulaşabilmenin en temel yolu delillerden oluşabilmektedir.

Bu çalışmamız kapsamında ise kovuşturma aşamasındaki delillerin ortaya konulması ve nasıl değerlendirildikleri üzerinde duracağız. Çalışmamız iki bölümden oluşarak; ilk bölümde özellikle delil kavramının ne olduğu ve Türk hukuk sisteminde hangi ispat sisteminin geçerli olduğu üzerinde durulacaktır. İkinci bölümde ise, kovuşturma aşamasında delillerin neler olduğu, nasıl ortaya konulduğu, delillerin değerlendirilmesi/tartışılması ve hukuka aykırı delillerin yargılamaya sirayetinin ne olduğu konusu izah edilecektir.

Eklememiz gerekir ki, kanunda her ne kadar delillerin “tartışılması” dese dahi, delillerin tartışılması ve değerlendirilmesi aynı şey olup, tarafımızca “değerlendirme” kelimesini kullanılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

CEZA MUHALEMESİNE GÖRE DELİLLER, SORUŞTURMA ve KOVUŞTURMA EVRELERİ

1. Delil Kavramı

Delil kavramı¹, bir şeyin varlığını, aslını ve ne olduğunu ispatlamaya yarayan, ipucu, iz veya işarete denir. Ceza muhakemesinde delil ise, fiilin fail tarafından işlenip işlenmediği, isnat edilen suç hakkında cezalandırılıp cezalandırılmayacağı konusunda hakimin maddi gerçeği ortaya koymak amacıyla kullandığı ispat araçlarının bütünüdür. Yani deliller bir ispat aracıdır².

Konumuz dahilinde özellikle deliller; “sanık açıklamaları, mağdur açıklamaları, tanık açıklamaları, belge ve belirtiler” başlıkları altında incelenebilir.

2. Delil Serbestisi ve Vicdani Delil Sistemi

Ceza muhakemesinde maddi gerçek araştırıldığı için vicdani ispat sistemi geçerlidir. Bu nedenle delil serbestliği ilkesi geçerlidir, yani her şey delil olabilir³⁴. Konuya ilişkin olarak Türk Anayasası'nın 38/6 maddesi;

¹ Bkz: Türk Dil Kurumu Sözlüğü: Delil: “İnsanı aradığı gerçeğe ulaştırabilecek iz, emare” <https://sozluk.gov.tr/>
Erişim Tarihi:23.12.2021

² Konuya ilişkin olarak bkz: “Hukuki anlamda delil ise ceza uyumsuzluğunun konusunu teşkil eden olayı temsil eden, olayın yeniden canlandırılmasına ve nasıl gerçekleşeceğinin anlaşılmasına yarayan araçlardır.” CENTEL, Nur / ZAFER, Hamide: Ceza Muhakemesi Hukuku, Beta Yayınevi, Eylül 2021. s.256.

³ ÖZTÜRK, Bahri / TEZCAN, Durmuş / ERDEM, Mustafa Ruhan / SIRMA GEZER, Özge / F.SAYGILAR KIRIT, Yasemin / ALAN AKCAN, Esra / ÖZAYDIN, Özdem / ERDEN TÜTÜNCÜ, Efsar / ALTINOK VILLEMİN, Derya / TOK, Mehmet Can : Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Eylül 2021. s. 295.

⁴ Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 8.6.2021 tarihli, 2018/7-96 Esas ve 2021/262 Karar sayılı ilamına göre; “Yerleşmiş yargısal kararlarda da vurgulandığı üzere, ceza muhakemesinin amacı, usul kurallarının öngördüğü ilkeler doğrultusunda maddi gerçeğin her türlü şüpheden uzak biçimde kesin olarak belirlenmesidir. Maddi gerçeğe ulaşılmasında kullanılan yegane araç deliller olup 5271 Sayılı CMK'nın "Delilleri takdir yetkisi" başlıklı 217. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan; "Yüklenen suç, hukuka uygun bir şekilde elde edilmiş her türlü delille ispat edilebilir." şeklindeki hüküm ile bu husus açıkça belirtilmiştir. Bu düzenleme ile ayrıca "Delillerin serbestliği" ilkesine de vurgu yapılmaktadır. Buna göre, ceza muhakemesinde hangi hususun hangi delillerle ispat olunacağı konusunda bir sınırlama bulunmayıp yargılama yapan hâkim, hukuka uygun şekilde elde edilen tüm delilleri kullanmak suretiyle, sanığın aleyhine olduğu kadar lehine olan delilleri de araştırıp değerlendirerek, her türlü şüpheden arınmış bir neticeye ulaşmalıdır. Dolayısıyla yargılamaya konu olan olayın açıklığa kavuşturulması ve maddi gerçeğin bulunabilmesi için ispat amacıyla kullanılan her araç delil olarak kabul edilir.”

“(Ek fıkra: 3/10/2001-4709/15 md.) Kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez.” ve 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun⁵ 217. maddesi düzenleme altına almıştır.

Madde 217 – (1) Hâkim, kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabilir. Bu deliller hâkimin vicdanî kanaatiyle serbestçe takdir edilir.
(2) Yüklenen suç, hukuka uygun bir şekilde elde edilmiş her türlü delille ispat edilebilir.

Bu hükümlerden görüldüğü üzere vicdani delil sistemi ve delil serbestliği ilkeleri düzenleme altına almıştır⁶.

3. Delillerin Özellikleri

Delillerin birtakım ortak özellikleri vardır. Bunlara göre genel olarak kabul edilen ortak özellikler şu şekilde sıralanabilir: Gerçekçi, akılcı, temsil edici, elde edilebilir olması, ve kanuna aykırı olmaması (bu konuyu ilerleyen aşamada detaylı olarak açıklayacağız) gibi kıstasları⁷ barındırır. Yani deliller, ceza uyumsuzluğuna konu olan olayı ispat edebilecek nitelikte olmalı ve beş duyu organımızla algılayabileceğimiz maddi bir yapıya sahip olmalıdır⁸. Bu niteliklere sahip olmayan deliller ne yazık ki “delil” olarak değerlendirilemeyecek ve hükme esas alınmayacaktır.

4. Soruşturma Evresi ve Delillerin Değerlendirilmesi

Soruşturma aşaması, Cumhuriyet Savcısının bir suçun işlendiği haberini alır almaz (re’sen veya ihbar/şikayet üzerine) kovuşturma yapılmasına gerek olup olmadığına karar vermek üzere, usulüne uygun ve titizlikle araştırmaya başlaması ile başlayan bir süreçtir.

CMK’nın 160’ıncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu

⁵ Bundan sonra CMK olarak adlandırılacaktır.

⁶ Ayrıca bkz: MEMİŞ KARTAL, PINAR / PELİT, Şura Nur / TOMBUL, Didem / TÜRKMEN, Cansu / TAŞKAYA, Sevim Sena / TULA KOTAN, Fatimatüzzehra / AÇIKALIN, Feride: Ceza Muhakemesinde Delil, Der Yayınları, İstanbul 2020. s.9

⁷ TOROSLU, Nevzat / FEYZİOĞLU, Metin: Ceza Muhakemesi Hukuku, Savaş Yayınevi, Ankara Ekim 2021. s. 201,202.

⁸ CENTEL/ZAFER: s.258; BOGA, Bekir: Ceza Muhakemesinde Delillerin Tartışılması, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Kamu Hukuku Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya 2019.s.16.

davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar.” şeklinde de düzenleme altına alınmıştır.

Kovuşturma aşamasında olduğu gibi, soruşturma aşamasından da hukuka uygun olan her şey delil olabilir ve Cumhuriyet Savcısı bu delilleri serbestçe değerlendirerek bir sonuca ulaşmalıdır⁹.

Cumhuriyet savcısı da delilleri değerlendirirken, delillerin hukuka uygun olup olmadığını göz önünde bulundurmak zorundadır. Örneğin; şüpheli ile tanıklıktan çekinme hakkı bulunan kişi arasındaki telefon konuşmaları delil olarak değerlendirilemeyecektir¹⁰. Bunun gibi, yasak usullerle toplanan deliller değerlendirme kapsamında olmayacaktır.

5. Kovuşturma Evresi ve Delillerin Değerlendirilmesi

Ceza yargılamasında kovuşturma evresi, iddianamenin mahkeme tarafından kabulü ile başlayıp, hükmün kesinleşinceye kadar devam eden bir evredir. Kovuşturma evresi de kendi arasında dört devreden oluşur. Bunlar; duruşma hazırlığı, duruşma, hüküm ve kanun yoludur¹¹.

Delillerin ortaya konulması ve değerlendirilmesi CMK'nın 206. ve 218. maddeler arasında düzenlenmiştir.

Kural olarak deliller, sanığın sorgusu yapıldıktan sonra ortaya konulur. Ancak sanığın tebligata rağmen mazeretsiz duruşmaya gelmediği ve sorgusunun yapılamadığı durumlarda da deliller ortaya konulabilir. Bu durum delillerin ortaya konulmasını engellemez. Daha sonradan sanığa bildirilir.

Çalışmamız dahilinde esas bu konu üzerinde duracağımız için bu kısmı ikinci bölümde detaylı olarak izah edeceğiz.

⁹ AVŞAR, Erdinç: Cumhuriyet Savcısının Delil Değerlendirmesi, TAAD, Yıl: 12, Sayı: 46 (Nisan 2021) s.128,129.

¹⁰ AVŞAR: s.134.

¹¹ Dört devreye ilişkin aynı görüş için bkz.:TOROSLU/FEYZİOĞLU:s:327; Üç devreye ilişkin bkz: CENTEL/ZAFER s.774.

İKİNCİ BÖLÜM

KOVUŞTURMA AŞAMASINDA DELİLLERİN ORTAYA KONULMASI, DEĞERLENDİRİLMESİ ve HUKUKA AYKIRI DELİLLER

1. Delillerin Ortaya Konulmasını

CMK'nın 206. maddesinin 1. fıkrası "*Sanığın sorguya çekilmesinden sonra delillerin ortaya konulmasına başlanır. (Ek cümleler: 25/5/2005 - 5353/29 md.) Ancak, sanığın tebligata rağmen mazeretsiz olarak gelmemesi sebebiyle sorgusunun yapılamamış olması, delillerin ortaya konulmasına engel olmaz. Ortaya konulan deliller, sonradan gelen sanığa bildirilir.*" şeklinde düzenlenmektedir.

Yani kural olarak, sanığın sorgusu alındıktan sonra deliller ortaya konulacaktır. Ancak, sanık tebligat yapılmasına rağmen mazeretsiz olarak duruşmaya gelmiyor ve sorgusu yapılamıyorsa, bu husus delillerin ortaya konulmasını engellemeyecektir. Uygulamada özellikle ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlarda (kasten öldürme gibi dosyalarda) tek tanıklı veya tanık beyanının daha önemli olduğu yargılamalarda, duruşmada eğer ki sanığın ifadesi (süre istemesi gibi nedenlerden dolayı bir mazeret) tebligat yapılmasına rağmen alınamamışsa, mahkemeler tanığın, sanıktan önce ifade vermesinin, sanığın ifadesini etkileyebileceğini ve ifade değiştirebileceğini göz önüne bulunarak tanık ifadelerine başvurmadıklarını gözlemedim.

Delillerin ortaya konulması açısından sıkı ispat sisteminin kabul edildiğini görmekteyiz¹². Yani, deliller duruşmada belli usullere göre ortaya konulacak ve duruşmada tartışılacaktır. Genel olarak öncelikli sözlü yani sanık, tanık beyanları, daha sonra yazılı beyanların okunması, daha sonra ise ispat ile ilgili herhangi eşyanın incelenmesidir¹³. Ancak yine uygulamada görmekteyiz ki aslında bir belirlilik olmamakla beraber hangi delil hazır ise o ortaya konuluyor. Yani, genel olarak sanık ve mağdur/müşteki/katılan ifadelerinin öncelikle dinlendiği, akabinde varsa tanıkların ve hangi belgeler hazır ise onların okunduğunu görmekteyiz. Delillerin tek tek değerlendirilmesine ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

¹² KÖSE, Metin: Ceza Kovuşturmasında Delillerin Ortaya Konulması ve Değerlendirilmesi, Seçkin Yayınevi, Ankara, Ekim 2017. s.79.

¹³ KÖSE: s.179.

Delillerden vazgeçmekte mümkündür. CMK 206. maddenin son fıkrasına göre;“Cumhuriyet savcısı ile sanık veya müdafii birlikte rıza gösterirlerse, tanığın dinlenmesinden veya başka herhangi bir delilin ortaya konulmasından vazgeçilebilir.”

2. Delillerin Ortaya Konulmasının Reddi

Deliller ortaya konulduktan sonra bazı delillerin reddi gerekir. CMK'nın 206/2 maddesine göre;

- a) Delil, kanuna aykırı olarak elde edilmişse,
- b) Delil ile ispat edilmek istenilen olayın karara etkisi yoksa,
- c) İstem, sadece davayı uzatmak maksadıyla yapılmışsa, delillerin reddi gerekecektir.

Burada biraz daha tartışmalı olan konu, delilinin reddi isteminin sadece davayı uzatmak maksadıyla yapılmış olmasıdır. Bu ret istemi sanığın lehine veya aleyhine olması durumu değil, yargılamanın bitiminin önemli ölçüde az olmasına dayanmaktadır¹⁴.

Ancak öğretilerde bir kısım yazarlara göre ise (Ünver ve Hakeri) delilin reddi isteminin her ne kadar davayı uzatmak maksadıyla yapılmış dahi olsa, bu delilin dosyaya eklenmesinin somut olaydaki şüpheyi önemli ölçüde gidebilme ihtimali olduğundan dolayı hükmü hatalı bulmaktadırlar¹⁵.

Delil ile ispat edilmek istenilen olayın karara etkisi olmamasının anlamı ise ispatı istenen olayla, hakkında hüküm kurulacak fiil arasında bir bağlantı bulunmaması ya da bağlantı olmakla beraber, hükmü etkileyecek nitelikte olmamasıdır¹⁶. Kanuna aykırı elde edilmiş delillerin de ilerde anlatacağımız üzere mutlak suretle reddi gerekmektedir.

Yine, delil ve olayın geç bildirilmesi nedeniyle delilin ortaya konulmasının tek başına reddedilmeyeceği de hüküm altına alınmıştır¹⁷.

¹⁴ CENTEL/ZAFER: s.832.

¹⁵ KÖSE: m.80

¹⁶ KART, Onur: Delillerin Ortaya Konulması ve Tartışılması (5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 206-208 ve 215-218.Maddeleri Makale) s.2.

¹⁷ CMK Madde 207 – (1) Delilin ortaya konulması istemi, bunun veya ispat edilmek istenen olayın geç bildirilmiş olması nedeniyle reddedilemez.

3. Deliller ve Değerlendirilmesi

Çalışmamız kapsamında biz delilleri; beyan delilleri, belge delilleri, belirti delilleri ve bilirkişi dinlenmesi olarak sınırlı tutacağız.

3.1 Beyan delilleri

3.1.1 Şüpheli veya Sanık Beyanı

Bu kişiler gerçekleştiği iddia edilen olayın bizzat içinde bulduklarından olayı olayı en iyi bilen kişiler olarak değerlendirilir¹⁸. Bu nedenle şüpheli ve sanığın açıklamaları ceza muhakemesinde oldukça önemli bir delil olarak görülmektedir. Şüpheli ve sanığın beyanlarının alınmasına ilişkin kurallar savunma hakkının içeriği dikkate alınarak oluşturulmuştur. Bu kurallara riayet etmeksizin alınan beyanlar hukuka aykırı olarak değerlendirilecek olup delil olarak kabul edilmeyecektir.

Sanığın lehine olan delilleri toplanmasını isteme hakkı vardır. Ceza muhakemesinde şüpheli veya sanığın beyanlarının delil olarak kabul edilebilmesi için bu beyanların hür irade ile verilmesi zorunlu görülmüştür (CMK m.148/1). Şüpheli veya sanığın beyanda bulunurken hür iradesini etkileyecek her türlü davranış ifade almada ve sorguda yasak usul olarak belirlenmiştir¹⁹. Bu çerçevede kanunda; kötü davranma, işkence, ilâç verme, yorma, aldatma, cebir veya tehditte bulunma, bazı araçları kullanma gibi bedensel veya ruhsal müdahaleler hür iradeyi etkileyecek davranışlar örnek olarak verilmiştir²⁰. Değerlendirme ise buna göre

¹⁸ TOROSLU/FEYZİOĞLU: s.223.

¹⁹ Yargıtay 16. Ceza Dairesi'nin 12.6.2018 tarihli, 2018/997 Esas ve 2018/1574 Karar sayılı ilamında; “Somut olayda; Sanıkların, yasa dışı şekilde gözaltına alındıklarına, gözaltı tarihine, ifade öncesi işkenceye maruz kaldıklarına dair savunmaları bu konuda gösterdikleri delillerin yeterince ve etkin biçimde değerlendirilmemesi, Kolluk aşamasındaki ikrarların maddi delillerle doğrulandığında hükme esas alınabileceği ilkesi doğrultusunda, beyanda geçen olay ve olguların araştırılıp ilgili kişilerin kimliklerin tespit edildiği takdirde tanık sıfatıyla dinlenmeyerek savunma hakkının kısıtlanması, Sanıklarla, Hizbullah terör örgütü arasındaki hiyerarşik ilişkinin hangi delillere dayalı olarak ne şekilde kurulduğunun karar yerinde tartışmasız bırakılması, CMK 147. maddesinin 3-4 bentlerin somut olayda uygulanma olanağının tartışmasız bırakılması, Tüm bu nedenlerden dolayı hükmün hukuka aykırı şekilde elde edilmiş delillere dayandırılması, savunmanın ileri sürüldüğü delillerin araştırılmayarak eksik soruşturma ile hüküm kurulması, sanıklarla Hizbullah terör örgütü arasındaki hiyerarşik bağın oluştuğuna dair yeterli delil ve gerekçe gösterilmeksizin karar verilmiş olması..” nedeniyle hükmün bozulmasına karar verilmiştir.

²⁰ CMK Madde 148 – (1) Şüphelinin ve sanığın beyanı özgür iradesine dayanmalıdır. Bunu engelleyici nitelikte kötü davranma, işkence, ilâç verme, yorma, aldatma, cebir veya tehditte bulunma, bazı araçları kullanma gibi bedensel veya ruhsal müdahaleler yapılamaz. (2) Kanuna aykırı bir yarar vaat edilemez. (3) Yasak usullerle elde edilen ifadeler rıza ile verilmiş olsa da delil olarak değerlendirilemez. (4) Müdafî hazır bulunmaksızın kollukça alınan ifade, hâkim veya mahkeme huzurunda şüpheli veya sanık tarafından doğrulanmadıkça hükme esas alınamaz. (5) Şüphelinin aynı olayla ilgili olarak yeniden ifadesinin alınması ihtiyacı ortaya çıktığında, bu işlem ancak Cumhuriyet savcısı tarafından yapılabilir.

yapılacaktır. Yani sanığın beyanının mutlaka özgür iradeye dayanması gereklidir. ancak hakim, sanık beyanı ile mutlak suretle bağlı değildir.

3.1.2 Mağdur veya Suçtan Zarar Gören

Ceza Muhakemesi Hukukunda suçtan etkilenen kişiler, sadece bir delil aracı olarak görülmemekte, muhakemeye bir takım hakları olan süje olarak katılmaktadırlar. Mağdur kavramı aslında geniş yorumlanıp üç şekildedir. Buna göre; mağdur, suçtan zarar gören ve katılan olarak adlandırılmaktadır.

Mağdurun beyanının delil değerlendirmesinde, Yargıtay ve doktrin; mağdurun ruh sağlığını, yaşını, kişiliğini, beyanların çelişkili olup olmadığını, mağdur ve fail arasındaki ilişkiyi, mağdurun güvenilirliğini²¹ ve ahlaki durumunu, sanığın savunmaları ile çelişip çelişmediğinin tespit edilmesi ve buna göre hüküm kurulması gerektiğini kabul etmektedir²².

Mağdurun tanık olarak dinlenmesi halinde, yemin hariç, tanıklığa ilişkin hükümler uygulanır (CMK m.236/1). Ancak belirtmeliyiz ki, katılanın beyanında tanık olmadığından, bunların beyanı sanıklara benzecektir²³.

3.1.3 Tanık beyanı

Kural olarak herkes tanık olabilir. Tanıklık için ayırt etme gücü yani ehliyet şartı da aranmamaktadır²⁴. Bu nedenle küçük çocuklar veya akıl hastaları tanık olabilir.²⁵. Ancak tabii ki, tanığın beyanının somut olayı algılama ve bununla ilgili bilgileri aktarabilecek yeterliliğe sahip olması gerekecektir.

²¹ Konuya ilişkin olarak tarafımda bizzat şahit olunduğu bir dosya vardır. Bu dosyada; mahkeme aşamasında Cumhuriyet Savcısı tarafından mağdura, yargılamaya konu olan dosyadan önce başka dosyalarının olup olmadığı, eğer varsa bu dosyalarda mağdur mu yoksa sanık olarak mı yargılandığının sorulması üzerine, mağdurun ısrarla yok demesi, ancak Sayın Savcı tarafından mağdurun geçmiş kayıtları kontrol etmesi üzerinde birden fazla dosyasının olduğu, bu nedenle mağdurun beyanına itibar edilmeyerek ve diğer nedenler ile birlikte sanık hakkında mütalaasında beraat istenildiği görülmüştür.

²² BOZDAĞ, Ahmet / SARIUSTA, Kader : Ceza Yargılamasında Mağdurun Beyanı ve Delil Değeri, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, İnÜHFD, Cilt:8 Sayı:2 Yıl 2017. s.589.

²³ KUNTER, Nurullah: Ceza Muhakemesi Hukuku, İstanbul 1989, s. 649. AKTARAN, TOROSLU/FEYZİOĞLU: s.226.

²⁴ KÖSE: s.82.

²⁵ KÖSE: s.82.

Doktrinde bir kısım görüşe göre bir başkasından duyduğunu söyleyen kişi de ceza muhakemesinde tanık olarak dinlenebilir. Ancak Yargıtay Ceza Dairelerinin bazı kararlarındaki karşı oylarda²⁶ duyuma dayalı tanıklığın hükme esas alınmaması gerektiği söylenmektedir.

Tanıkların dinlenmesine ilişkin usuller CMK’da detaylı olarak anlatılmıştır²⁷. Çalışmamız dahilinde bu hususa çok değinmeyeceğiz. Ancak her tanığın ayrı ayrı dinleneceği, bir tanığın dinlenirken dinlenmeyen diğer tanıkların öncelikli olarak dışarda beklemesi, ancak gerekli olduğu hallerde tanıklar arasında ve şüpheli arasında yüzleştirme olabileceği, tanıkların dinlenmesinde de yine SEGBİS kaydı alınabileceği esastır.

3.2 Belge Delilleri

Belge, Türk Dil Kurumuna göre; “*Bir gerçeğe tanıklık eden yazı, fotoğraf, resim, film vb. vesika, doküman.*”²⁸ şeklinde açıklanmıştır. Ceza muhakemesine göre belge ise, yazılı açıklamalar olabileceği gibi, ses ve görüntü kaydeden araçlarla yapılan açıklamalar da şeklinde de olabilmektedir²⁹. Mesela olay yeri güvenlik kamera görüntüleri gibi.

Ceza muhakemesine göre bir delil, kanunda öngörülen yöntemlerden birisiyle ortaya konulduktan ve taraflarca tartışıldıktan sonra hükme dayanak yapılabilir. Bir belgenin de delil niteliği kazanabilmesi için kural olarak duruşmada okunup taraflarca tartışılması gereklidir.

Ancak doktrinde kısım görüşe göre; ses ve görüntü delillerde, (Centel ve Zafer) ses ve görüntülerin keşfe konu belirti olarak kabul ediyor³⁰. Bir kısım görüşe göre (Öztürk ve Erdem) bunların belge delili açıkça sayılabileceğinden bahsetmiştir³¹. Bir kısım görüş keşfe konudur ancak bu içindeki bilgiler yazıya dökülürse o zaman belge delili olur diyor³².

²⁶ Örneğin Yargıtay 1. Ceza Dairesi’nin 25.10.2021 tarihli 2021/8517 Esas ve 2021/13552 Karar sayılı ilamında; “*KARŞI OY: Tüm dosya kapsamı incelendiğinde görgüye dayalı bilgi içermeyen halk arasındaki dedikoduları dillendiren ve kendi aralarında tutarlılık arzetmeyen tanık beyanları dışında, şüpheden uzak mahkumiyetine yetecek kesin ve inandırıcı delil elde edilememesi nedeniyle sanığın beraatine karar verilmesi düşüncesiyle kararın bozulması gerektiği kanaatinde olduğumuzdan sayın çoğunluğun onama düşüncesine katılmıyoruz.*”

²⁷ Tanıkların dinlenmesi Madde 52 – (1) *Her tanık, ayrı ayrı ve sonraki tanıklar yanında bulunmaksızın dinlenir. (2) Tanıklar, kovuşturma evresine kadar ancak gecikmesinde sakınca bulunan veya kimliğin belirlenmesine ilişkin hâllerde birbirleri ile ve şüpheli ile yüzleştirilebilirler. (3) Tanıkların dinlenmesi sırasındaki görüntü veya sesler kayda alınabilir. Ancak; a) Mağdur çocukların, b) Duruşmaya getirilmesi mümkün olmayan ve tanıklığı maddî gerçeğin ortaya çıkarılması açısından zorunlu olan kişilerin, Tanıklığında bu kayıt zorunludur. (4) Üçüncü fıkra hükmünün uygulanması suretiyle elde edilen ses ve görüntü kayıtları, sadece ceza muhakemesinde kullanılır.*

²⁸ <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi:25.12.2021

²⁹ KOCA, Mahmut: Ceza Muhakemesi Hukukunda Deliller, CHD, Aralık 2006. Sayı:2, s. 217.

³⁰ KÖSE: s.116.

³¹ KÖSE: s.116.

³² KÖSE: s.117

Bazı belgelerin duruşmada okunması zorunludur. Buna göre; Naip veya istinabe yoluyla sorgusu yapılan sanığa ait sorgu tutanakları, naip veya istinabe yoluyla dinlenen tanığın ifade tutanakları ile muayene ve keşif tutanakları gibi delil olarak kullanılacak belgeler ve diğer yazılar, adlî sicil özetleri ve sanığın kişisel ve ekonomik durumuna ilişkin bilgilerin yer aldığı belgeler, duruşmada anlatılır. (CMK m. 209/1). Sanığa veya mağdura ait kişisel verilerin yer aldığı belgelerin, açıkça istemeleri halinde, kapalı oturumda anlatılmasına mahkemece karar verilebilir(CMK m.209/2).

Herhangi bir belge okunduktan sonra taraflara, vekillere ve cumhuriyet savcısına bir diyecekleri olup olmadığı hakkında sorulur (CMK m.215).

3.2.1 Duruşmada Okunmayacak Belgeler

Bazı belgeler ise duruşmada okunamayacak belgeler arasında yer alır. Buna göre; Olayın delili, bir tanığın açıklamalarından ibaret ise, bu tanık duruşmada mutlaka dinlenir. Daha önce yapılan dinleme sırasında düzenlenmiş tutanağın veya yazılı bir açıklamanın okunması dinleme yerine geçemez (CMK m.210/1)³³³⁴.

Tanıklıktan çekinebilecek olan kişi, duruşmada tanıklıktan çekindiğinde, önceki ifadesine ilişkin tutanak okunamaz (CMK m.210/2).

3.2.2 Duruşmada Okunmasıyla Yetinilecek Belgeler

Ceza muhakemesinde olması gereken, tanıkların mahkeme huzurunda dinlenmesidir. Ancak bazı hallerde delil kaybını önlemek veya ikamesi mümkün olmayan veya yargılamanın makul zamanda tamamlanabilmesi için ona göre hareket etmek gereklidir³⁵. işte bu gibi durumlarda yani;

a) Tanık veya sanığın suç ortağı ölmüş veya akıl hastalığına tutulmuş olur veya bulunduğu yer öğrenilemezse,

³³ Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin 26.02.2020 tarihli, 2016/1608 Esas ve 2020/4118 Karar sayılı ilamına göre; *"..Soruşturma evresinde dinlenen ve olayın tek görgü tanığı olduğu anlaşılan B.Ç'nin kovuşturma evresinde tanık sıfatıyla dinlenmeyerek, 5271 sayılı CMK'nın 210/1. maddesine aykırı davranılması..."* bozmayı gerektirmiştir.

³⁵ ÇETİN, Muhammet Sefa: Kovuşturma Evresinde Belge Delillerinin İkamesi ve Değerlendirilmesi, Seçkin Yayınevi, Ankara 2021. s.123.

b) Tanık veya sanığın suç ortağının duruşmada hazır bulunması, hastalık, malûllük veya giderilmesi olanağı bulunmayan başka bir nedenle belli olmayan bir süre için olanaklı değilse,

c) İfadesinin önem derecesi itibarıyla tanığın duruşmada hazır bulunması gerekli sayılmıyorsa,

Bu kişilerin dinlenmesi yerine, daha önce yapılan dinleme sırasında düzenlenmiş tutanaklar ile kendilerinin yazmış olduğu belgeler okunabilir.

Kural olarak tanığın, önceki ifadesi mahkeme huzurunda okunmaz³⁶. Tanığın önceki ifadesinin okunmasında ise, tanık, bir hususu hatırlayamadığını söylese önceki ifadesini içeren tutanağın ilgili kısmı okunarak hatırlamasına yardım edilir (CMK m. 212/1).

Tanığın duruşmadaki ifadesiyle önceki ifadesi arasında çelişki bulunduğu, evvelce alınmış ifadesi okunarak çelişkinin giderilmesine çalışılır (CMK m.212/2)

Sanığın önceki ifadesinin okunması konusunda ise, sanığın önceden yani soruşturma aşamasındaki beyanları kural olarak okunmaz. Ancak mahkeme ifadesi arasında çelişkinin olduğu an okunur. Bu durumda yine belge delili olarak kabul edilmektedir³⁷³⁸.

3.3 Belirti Delilleri

Bir olaydan geriye kalan her türlü iz ve eserlere belirti denilmektedir³⁹. Mesela parmak izi, kan örnekleri gibi. Belirti delillerinin mahkemede ortaya konulması ancak 2 şekilde olabilir. Bunlardan ilki, duruşma salonu dışında keşif yapıldığı hallerde, bu keşif tutanağının duruşmada okunmasıdır⁴⁰. İkincisi ise, keşfin duruşmada yapılması, incelenmek üzere ilgililere gösterilmesidir.

Belirti delillerinin değerlendirilmesi bakımından ise özellikle somut olayda herhangi bir tanık beyanı, kamera kaydı veya başkaca bir delilin olmadığı, ancak parmak izi, kan, sperm hücresi, bıçak, silah gibi arkasında iz ve emare bırakılan suçlarda, belirti delillerinin hükme

³⁶ ÇETİN: s.133.

³⁷Aralarında çelişki bulunması halinde; sanığın, hâkim veya mahkeme huzurunda yaptığı açıklamalar ile Cumhuriyet savcısı tarafından alınan veya müdafinin hazır bulunduğu kolluk ifadesine ilişkin tutanaklar duruşmada okunabilir (CMK m.213.)

³⁸ Kanun maddesinde her ne kadar “çelişki bulunması halinde” dese dahi, uygulamada bu durumun neredeyse usuli olduğu ve her mahkemede sanığın sorgusunun yapıldıktan sonra okunduğunu görmekteyiz.

³⁹ CENTEL/ZAFER: s.316.

esas alınma ihtimali kuvvetlidir⁴¹. Ancak yine de belirtinin en azından olayın oluş şekli ile bağdaşması gerektiğini de gözden kaçırmamak gerekiyor.

3.4 Bilirkişi Dinlenmesi

Delil içeriklerinin öğrenilebilmesi veya tecrübe kuralının bulunması için çoğu kez bilimsel ve teknik bilgilere ihtiyaç duyulur. Bu nedenle de bilirkişilik kavramı geliştirilmiştir. Çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına re'sen, Cumhuriyet savcısının, katılanın, vekilinin, şüphelinin veya sanığın, müdafinin veya kanunî temsilcinin istemi üzerine karar verilebilir (CMK m63/1).

Ancak uygulamada bilirkişi görüşünün hukuki niteliği konusunda bunun bir ispat aracı yani delil mi yoksa delil değerlendirme aracı mı olduğu konusunda farklı görüşler vardır. Bir kısım görüş, bilirkişi görüşünü deliller arasında sayıyor⁴². Bir kısım görüş bilirkişi raporunun bir delil değil, delil değerlendirme aracı yani delillerin içeriğinin öğrenilmesi ve değerlendirilmesi aracı olduğunu kabul ediyor⁴³.

Ceza muhakemesi kanununda, tanıklığa ilişkin hükümlerden bilirkişilere ilişkin hükümlere aykırı olmayanların bilirkişiler hakkında da uygulanacağı öngörülmüştür⁴⁴. Bilirkişiler, soruşturma aşamasında yazılı görüş vermiş dahi olsa, duruşma devresinde kanunda yazılı istisnai haller dışında dinlenilmesi gereklidir. Ancak bu husus zorunlu değildir. Bilirkişilerin mahkemece dinlenmesi her zaman karar verilebilir.

Hakim, kural olarak bilirkişi raporu ile bağlı değildir, delilleri serbestçe değerlendirebilecektir.

⁴¹ Yargıtay 14. Ceza Dairesi'nin 25.3.2021 tarihli, 2019/5092 Esas ve 2021/2392 Karar sayılı ilamında; “Sanığın suçu işlediğine dair cezalandırmaya yeterli ve inandırıcı deliller bulunmaktadır. Mağdurun beyanında davanın hiç aşamasında özde hiç bir değişiklik ve çelişki yoktur. Mağdurun beyanı, ayrıntılı, tutarlı, somut, istikrarlı ve mantıklıdır. İfadede hiç bir olağanüstü unsur veya açıklanamayan nokta yoktur. Beyan, gerçek, sağlam, güvenilir ve inanılır bir delil olup yaşanmış bir vakıayı ifade etmektedir. Mağdur, başından geçenleri olduğu gibi aktarmış ve anlattığı olaylar da somut ve fiziki delillerle ispatlanmıştır. Rahminde sanığa ait sperm çıkan olaydan dolayı travma sonrası stres bozukluğu geçiren mağdurenin ruh sağlığı bozulmuştur. Cinsel ilişkiye girdiğini önceden inkar eden sanık bilebu deliller karşısında organ soktuğunu ikrar etmek zorunda kalmıştır. Bu olay yüzünden sonradan boşandığı eşi vasıtasıyla sanık, cinsel ilişkinin rızalı olduğunu söylemesi karşılığında mağdurun ailesinden bazı şahıslara yüklü meblağda ödeme yapmıştır. Dava dosyasındaki bu bilgilere raporlara, beyanlara, ikrara, rağmen delil olmadığı gerekçesine dayanılarak yazılı şekilde bozma kararı verilmesi hukuka, ilkesel uygulamalara, yerleşik görüşlerine aykırıdır.”

⁴² Ayrıncı için ayrıca bkz. KÖSE: s.102.

⁴³ TOROSLU/FEYZİOĞLU: s.232.

⁴⁴ CMK Madde 62 (1) Tanıklara ilişkin hükümlerden aşağıdaki maddelere aykırı olmayanlar bilirkişiler hakkında da uygulanır.

4. Delilleri Takdir Yetkisi

Ceza muhakemesinde vicdani ispat sisteminin geçerli olduğu ve usulüne göre gerçekleştiren her şeyin değil olabileceğinden bahsetmiştik. Yukarıda tek tek açıkladığımız her bir delil değerlendirilirken, o delinin somut olayı temsil etmesi, bağlantılı olması ve gerçekçi olması gereklidir.

Hakim tarafından gerçeğe uygun bir şekilde değerlendirme yapılırken, akıl yürütme unsuruna da başvurmak gereklidir. Bunun yanında hakimin tecrübe kurallarına da başvurması gereklidir. Bunun için de düzenlilik, devamlılık, bilimsel yasaya uygunluk gibi kıstaslar göz önünde tutulmalıdır⁴⁵.

Deliller ortaya konulduktan sonra delillerin değerlendirilmesi yapılacaktır. Bu da, delillerle ilgili yürütülen en geniş ve en kapsamlı faaliyettir⁴⁶. Deliller hakimin vicdani kanaatiyle serbestçe takdir edilir⁴⁷.

5. Hukuka Aykırı Deliller ve Değerlendirilmesi

Hukuka aykırı delillere ilişkin olarak; Türk Anayasası'nın 38/6 maddesi; “(Ek fıkra: 3/10/2001-4709/15 md.) **Kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez.**” ve CMK 217/2. maddesi “**Yüklenen suç, hukuka uygun bir şekilde elde edilmiş her türlü delille ispat edilebilir**” şeklinde düzenleme altına alınmıştır. Burada akla gelecek bir soru ise hukuka aykırı deliller ile kanuna aykırı deliller farklı anlamlar mı taşımaktadır?

Hukuk, kanunu kapsar şekilde daha geniş bir kavramdır⁴⁸. Bu nedenle örnek vermek gerekirse, 765 Sayılı Mülga Ceza Kanunu'nun 195. maddesi⁴⁹, bir kimsenin mektubunu izinsiz

⁴⁵ Ayrıca bkz: KÖSE: m.169-178.

⁴⁶ BOGA: s.49

⁴⁷ Yargıtay 11.Ceza Dairesi 05.02.2013 gün ve Esas No:2012/11-1086, Karar No: 2013/40 sayılı kararında Turhal Sulh Ceza Mahkemesinin “Bedelsiz Senedi Kullanma” olayı ile ilgili delil serbestisi ilkesinden hareketle “... Ceza muhakemesinde delil serbestisi bulunmakta olup, hukuka uygun olmak kaydıyla her türlü delil hangi aşamada sunulmuş olursa olsun değerlendirilebilir... Turhal Sulh Ceza Mahkemesinin 20.09.2011 gün ve 342- 634 sayılı direnme hükmününün bozulması” yönünde karar vermiştir. KARABULUT, Ferhat / KARAPAZARLIOĞLU, Ersin / TOSUN, Hamza: Ceza Muhakemesinde Delil Kavramı ve Kovuşturma Sürecinde Hakimlerin Delil Algısı, TBB Dergisi 2015 (120), S.390.

⁴⁸ AKINCI, Fatih: Türk Ceza Yargılamasında Hukuka Aykırı Delillerin Değerlendirilmesi Yasağının Adil Yargılanma Hakkı Çerçevesinde İncelenmesi, Adalet Yayınevi, Ankara 2021. s.99.

⁴⁹ Madde 195 – “Bir kimse kendisine gönderilmiş olmayan bir mektup veya telgrafi veya kapalı bir zarfi kasten açar veya başka bir şahsın, posta ve telgrafla vâkı açık muhabere varakası münderecatını anlamak için usul ve nizam hilâfında eline geçirecek olursa kendisinden otuz liradan yüz liraya kadar ağır cezayı nakti alınır. Eğer fail bu evrak muhteviyatını ifşa ve telgraf ve telsiz muhaberat ve telefon mükalematı mahremiyetini ihlal ederek bir zarar husulüne sebep olursa bir aydan üç seneye kadar hapis olunur.”

açıp okumayı suç olarak düzenlemektedir ve buna göre A'nın, B'nin mektubu rızası olmadan açıp okumasını ve C'nin katilinin D olduğunu öğrenmesi durumunda bu delil ne olacaktır? Elbette hukuka aykırı sayılması gerekecektir⁵⁰.

Hukuka aykırı bir delilin dosyadan çıkartılmasını ve hükme esas alınamayacağını taraflardan biri ileri sürebilir veya mahkemece re'sen değerlendirilebilir.

5.1 Hukuka Aykırı Delillerin Uzak Etkisi

Hukuka aykırı delillerin uzak etkisi, hukuka aykırı şekilde delil toplarken başkaca deliller de toplantıysa bunlar da hukuka aykırı olup hükme esas alınamayacaktır⁵¹. Yani, zehirli ağacın meyvesi de zehirli olur prensibidir.

Bu uygulamada sıklıkla karşımıza usulsüz yapılan aramalarda, zorunlu müdafiliğin bulunduğu hallerde avukat olmaksızın verilen savunmalarda karşımıza çıkmaktadır.

5.2 Hukuka Aykırı Delillerin Dosyadan Çıkartılması Sorunu

Hukuka aykırı delilin dava dosyasından çıkartılması sorunu uygulamada netlik kazanmış bir konu değildir. Doktrinde bir kısım görüş, bu delillerin her ne kadar hükme esas alınamasa bile dava dosyası içerisinde kalması gerektiğini, bir kısım görüş ise bu delilin hakimlerin kararını etkileyebileceğini ve bu nedenle dosyadan çıkartılması gerektiğini belirtmiştir⁵².

Ancak, 01/06/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Adli Kolluk Yönetmeliği'nin 6/8. maddesi "*Adli kolluk görevlileri, maddî gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, Cumhuriyet savcısının emirleri doğrultusunda şüphelinin lehine veya aleyhine olan tüm delilleri, kanunda ön görülen koşullara uyararak toplamak, muhafaza altına almak ve bunları bir fezleke ile Cumhuriyet savcısına sunmakla yükümlüdür. Hukuka aykırı delil elde edildiğinin tespiti hâlinde, fezlekedeki bu hususa da yer verilir. Adli kolluk görevlileri diğer soruşturma işlemlerini de aynı titizlikle yerine getirir.*" hükmü yer aldığından dolayı, hukuka aykırı elde edilen delilin mutlaka fezlekedeki belirtilmesi gereklidir.

⁵⁰SOYASLAN, Doğan: Hukuka Aykırı Deliller, AÜEHFD, C.7. S. 3-4, Aralık 2003. s.15

⁵¹ AKINCI: s.151.

⁵² KÖSE: s.261.

CMK’da açıkça delinin hukuka aykırılığı halinde dosyadan çıkartılması gerektiğine dair bir madde bulunmadığı ve hükmün gerekçesinde 230/1-b bendine göre “*Delillerin tartışılması ve değerlendirilmesi, hükme esas alınan ve reddedilen delillerin belirtilmesi; bu kapsamda dosya içerisinde bulunan ve hukuka aykırı yöntemlerle elde edilen delillerin ayrıca ve açıkça gösterilmesi.*” düzenlendiği için hukuka aykırı delinin dava dosyasından çıkarılmadığını anlamış bulunuyoruz⁵³.

⁵³ Aynı görüş için bkz: KOCA: s.225.

SONUÇ

Ceza muhakemesindeki temel amaç iddia edilen somut olayın, suç isnat edilen kişi tarafından gerçekleşip gerçekleşmediğidir. Zira bunu tespit edebilmek için delillere ihtiyaç duyulmaktadır. Eğer ortada delil yok ise isnat edilen suçtan yargılanan kişiye ceza verilmeyecektir. Klasik bir tabir ile “ceset yoksa cinayet de yoktur”.

Bunun için de geçerli olan sistem vicdani ispat sistemi geçerlidir. Bu nedenle delil serbestliği ilkesi geçerlidir, yani her şey delil olabilir.

Pek çok delil çeşidi vardır. Buna göre, sanık beyanları, mağdur beyanları, tanık ve bilirkişi beyanı/raporu, belirti ve belge delilleri olmak üzere makalemiz kapsamında ele aldığımız konulardır.

Kural olarak deliller, sanığın sorgusu yapıldıktan sonra ortaya konulur. Ancak sanık tebligat yapılmasına rağmen mazeretsiz olarak duruşmaya gelmiyor ve sorgusu yapılamıyorsa, deliller yine ortaya konulabilecektir.

Delilin kanuna aykırı olarak elde edilmesi, delil ile ispat edilmek istenilen olayın karara etkisinin olmaması veya o delilin isteminin davayı uzatmak maksadıyla yapılmışsa, delillerin reddi gerekecektir.

Delillerin ortaya konulmasından sonra tartışılması/değerlendirilmesi gerekmektedir. Buna göre, mahkeme tarafından verilen karar ancak duruşmaya getirilmiş ve tartışılmış olan deliller ile mümkündür. Yargıtayın vermiş olduğu pek çok kararda ilk derece mahkemesi tarafından görülen davalarda bazı delillerin usulüne uygun şekilde tartışılmadığından kararı bozduğunu görmekteyiz.

Son olarak, hukuka aykırı delillerin hiçbir şekilde hükme esas alınamayacağını makalemiz kapsamında izah etmeye çalıştık.

KAYNAKÇA

- **AKINCI, Fatih:** Türk Ceza Yargılamasında Hukuka Aykırı Delillerin Değerlendirilmesi Yasağının Adil Yargılanma Hakkı Çerçevesinde İncelenmesi, Adalet Yayınevi, Ankara 2021.
- **AVŞAR, Erdinç:** Cumhuriyet Savcısının Delil Değerlendirmesi, TAAD, Yıl: 12, Sayı: 46 (Nisan 2021), s:123-144.
- **BOGA, Bekir:** Ceza Muhakemesinde Delillerin Tartışılması, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Kamu Hukuku Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya 2019.
- **BOZDAĞ, Ahmet / SARIUSTA, Kader :** Ceza Yargılamasında Mağdurun Beyanı ve Delil Değeri, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, İnÜHFD, Cilt:8 Sayı:2 Yıl 2017. s.573-602.
- **CENTEL, Nur / ZAFER, Hamide:** Ceza Muhakemesi Hukuku, Beta Yayınevi, Eylül 2021.
- **ÇETİN, Muhammet Sefa:** Kovuşturma Evresinde Belge Delillerinin İkamesi ve Değerlendirilmesi, Seçkin Yayınevi, Ankara 2021.
- **KARABULUT, Ferhat / KARAPAZARLIOĞLU, Ersin / TOSUN, Hamza:** Ceza Muhakemesinde Delil Kavramı ve Kovuşturma Sürecinde Hakimlerin Delil Algısı, TBB Dergisi 2015 (120), s.385-422.
- **KART, Onur:** Delillerin Ortaya Konulması ve Tartışılması (5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 206-208 ve 215-218.Maddeleri Makale)
- **KOCA, Mahmut:** Ceza Muhakemesi Hukukunda Deliller, CHD, Aralık 2006. Sayı:2, s.207-225.
- **KÖSE, Metin:** Ceza Kovuşturmasında Delillerin Ortaya Konulması ve Değerlendirilmesi, Seçkin Yayınevi, Ankara, Ekim 2017.
- **MEMİŞ KARTAL, PINAR / PELİT, Şura Nur / TOMBUL, Didem / TÜRKMEN, Cansu / TAŞKAYA, Sevim Sena / TULA KOTAN, Fatımatüzzehra / AÇIKALIN, Feride:** Ceza Muhakemesinde Delil, Der Yayınları, İstanbul 2020.
- **ÖZBEK, Veli Özer / DOĞAN, Koray / BACAKSIZ, Pınar:** Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, Ankara 2021.
- **ÖZTÜRK, Bahri / TEZCAN, Durmuş / ERDEM, Mustafa Ruhan / SIRMA GEZER, Özge / F.SAYGILAR KIRIT, Yasemin / ALAN AKCAN, Esra / ÖZAYDIN, Özdem / ERDEN TÜTÜNCÜ, Efser / ALTINOK VILLEMIN, Derya**

/ **TOK, Mehmet Can** : Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Eylül 2021.

- **SOYASLAN, Doğan**: Hukuka Aykırı Deliller, AÜEHFD, C.7. S. 3-4, Aralık 2003, s.9-26.
- **TOROSLU, Nevzat / FEYZİOĞLU, Metin**: Ceza Muhakemesi Hukuku, Savaş Yayınevi, Ankara Ekim 2021.